

Viorica Răduță: Când se duc în uitare

O poezie reflexivă, desfășurată în jurul unor mari frământări ale omului dintotdeauna cuprinde cartea semnată de Viorica Răduță și intitulată *Când se duc în uitare* (publicată de Editura Pleiade, din Satu Mare, în 2015), despre care, de la început, cred că trebuie menționat că are girul lui Gheorghe Grigurcu, exprimat pe frontispiciu (*Gheorghe Grigurcu vă recomandă*) și coroborat cu vorbele lui, care, în finalul unui cuvânt-înainte (purtând titlul *O afectivitate aspră*), afirmă că autoarea este *un nume pregnant al literelor românești actuale*. Lectura atentă a poeziilor dovedește însă că, și fără amintita susținere, acestea s-ar fi bucurat, probabil, de aceeași apreciere din partea cititorilor.

Așa cum se sugerează încă din titlu, poezia Vioricăi Răduță din acest volum dezbatte relațiile dintre viață și moarte, prin urmare, dintre două lumi: cea aflată (încă) în lumină și cea care a fost înghițită de tenebre, dar pentru care cel mai rău este că, puțin câte puțin, este, de obicei, înghițită de uitare (pentru care *orizontul e chiar trecerea ei* și care se întâmplă *când cineva mă privește / ca o lamă de cuțit / departe*), cea care înseamnă, de fapt, adevărata moarte. Pornind de la aceste adevăruri cunoscute dintotdeauna, poezia din volum se dezvoltă, concomitent, atât ca avertisment (*memento mori*), cât și ca act de neuitare și, în același timp, chemare la neuitarea celor ce-au fost, cu atât mai mult, cu cât în lumea cea strămutată pe alte tărâmurii poeta însăși își are mulți apropiați, începând cu propriii părinți, ale căror urme pare a le simți pretutindeni.

Pe fundalul acestor trăiri, metamorfozarea regnurilor (*ceață se face pielea*) nu este decât o manifestare firească a realității, totuși, aflată în discordanță cu sentimentele omului, fiindcă imaginile coșmarești, care aduc *laolaltă pământul*, nu sunt decât pragul dintre cele două universuri, care face ireversibil drumul celor plecați: *plopi înghițiți de drum / tatăl meu care nu mai trece de ei // râul la o sută de metri / cu seara deasupra...*

Un eu creator surprinde, în poezia din volum, ființa umană, într-o stare de îndârjire-încordare ce-i accentuează luciditatea, într-o înclăștare-competiție, cvasi-permanentă, cu forțele naturii, cu destinul mereu pieziș față de direcția spre care dorește omul să se îndrepte (*până la disperare e apa / până la vânt este gândul*), într-o cadență căreia i se simte severitatea, în concordanță cu emoția intensă, dar, paradoxal, foarte bine strunită, pentru a nu i se sesiza de către oricine potențialul de vulnerabilitate.

Detalii ale realității, percepute de sinele ce se destăinuie în poezie realizează un fel de puzzle în care sentimentele se escamotează, oferind eșantioane de viață ori, mai degrabă, chintesența acesteia, atâta cât se lasă percepută, să fie contemplate, prin poezie, de cititor. Este o acțiune continuă a stihilor de dezagregare și

recompunere concomitentă a lumii: *vântul se rupe de ultima ploaie, iar culoarea e în frunze // cade cu ultima ploaie...*

Neliniștea gândului, singurătatea, monotonia până și a manifestării amintitelor stihii ce se amestecă într-o posibilă dorință transcendentă de reorganizare a lumii sunt doar câteva dintre laitmotivele cărții, care transpun, în limbaj poetic, o hipersensibilitate pentru care actul scrisului este un debușeu aproape vital.

La nivelul construcției poeziilor care alcătuiesc volumul, scrise în versificație liberă, concizia este una dintre trăsăturile principale, care, deseori, împreună cu imprecizia referentului (*a trecut prin fereastră / fără s-o locuiească sau: nu mai are instincte / e mai puțin decât seara ori: bate înăuntru cum s-ar zbate o pasăre...*), contribuie la sporirea posibilităților de interpretare a acestora, implicând, în acest sens, participarea cititorului, cu atât mai mult, cu cât privirea eului care se confesează în poezii se focalizează metonimic asupra unor detalii ale „obiectului”, din care sau în jurul cărora lectorul urmează să construiască, la rândul său, ca într-o *trecere oarbă*, unde *pasărea trece prin umbră // aripile mai rămân // întunericul se duce singur // mai larg decât ploaia // cerul întinde un gând după mama // mușcatele nucul poarta și vântul // pleoapele sunt afară*. Pe de altă parte, după cum se poate remarca, scaderea versurilor, traducând tensiunea emoțională, manifestată eliptic, la nivelul expresiei, este accentuată prin dispunere grafică, versurile fiind despărțite de spații, asemenea strofelor.

Poeta este înclinată, așa cum se observă, să caute chintesența lucrurilor, rațiunea lor de a exista, impulsul care le pune în mișcare, mergând cu gândul până la un fel de increat-promisiune, precum *zborul cu un călcâi înăuntru*, bănuind acolo unde *apa trece din piatră în piatră / doar umbră*.

Și dacă gândul – frecvent pomenit – este un vehicul al existenței, cu precădere pentru raportarea la lumea de dincolo de viață, deliberat, totuși, acesta nu trece mai departe de un sui-generis azimut – propus sau impus – al ploii (căreia i se pot conferi, contextual, o sumedenie de conotații, dar care, aici, poate fi considerată un fel de secvență ritualică, parte, deci, a unui ritual al firii, atașat vieții și morții, concomitent), coroborată cu vântul, și al pământului: *când linia mării e același gând / greu de liniște // când ploaia stă / și e vânt // dincolo de ea gândul se oprește*. Dar, în carte, sunt presărate, mai ales, frânturi, transfigurate, din ritualurile de trecere, ca într-o *cană goală* în care *nimeni nu turna apă / fiindcă apa se uita după mort și își amintea mâna care spălașe trupul...* sau ca în *priveghi*.

Mama, omniprezentă în discursul liric, ajungând *mai mare decât privirea // cu*

care tot pleacă, este zeitatea, devenită htoniană (după ce, mai înainte, *se chinuiește să trăiască*) pe care vocea lirică și-o ia drept martor și garant perpetuu al tuturor frământărilor ce le traversează lumea. În consecință, orice gest – real ori închipuit – al acesteia, orice pâlpare de viață (sau din moarte, a amintirilor despre ea) capătă ecouri oximorone, gingaș-copleșitoare, ca în *altă zi crescută pe mama / cu florile udete*, într-un joc de umbre și lumini, sugerat, de pildă, prin imaginea oglinzii, de asemenea, cu multiple conotații, care *se acoperă / uneori cu ziua / alteori cu noaptea*. De aceea, carte întreagă poate fi citită ca o insolită epopee închinată celei mai importante făpturi, surprinsă în special la trecerea dintre viață și neînțelegere, care se identifică prin *viscolul* resimțit organic de cei ce rămân: *e geamul și masa / apoi iarba tulpinile pielea // amintirea lor // mama uită zăpada // o floare pe piept // și acesta e cerul // brumă pe mormânt*.

Mama, când și când invocată (*era poarta deschisă, mamă*), este, de asemenea, anotimp (fiindcă *ziua*, de pildă, *are două anotimpuri // celălalt e vântul*), după moarte, ochii ei albi sunt *rămași în cameră / pe spetează*

Cât privește imaginarul artistic din poezia Vioricăi Răduță, acesta trimite cu gândul deseori la suprarealism, fiindcă poeta este receptivă nu doar la ceea ce este la îndemâna oricui să vadă, să simtă, ci, în mod deosebit, la destrămarea ce reprezintă, de fapt, adevărata față ori singura „acțiune” reală a vieții: *chipul căzut în apă / până la fund / de care se ține o mână*. Tot la fel: *privirea mamei duce vântul / la distanță // tot mai departe e mâna / (...)* / *ochii lipsesc din ramă (...)*, în timp ce *pasărea se adâncește în trunchi / în ea cireșul adoarme peste zi*.

Cu toată luciditatea care însoțește perspectiva poetică din volumul Vioricăi Răduță, întregul este, în același timp, o amplă litanie, un strigăt de disperare (unul dintre laitmotivele cărții), un *de profundis* determinat de pierderea celei mai dragi ființe. Spre exemplu, *nu e auz*, conchide poeta, *decât împrejur // cum ar fi disperarea // când din cameră în cameră umblu // ca în rugăciunea mamei...* Și, în altă parte, invocându-și, din nou, mama, clamează: *mamă, pe fața ta este marea // ea tace // știu, numai a din noi stă în oglindă // și disperarea îi face margini // fără de gând mâna / cum scoate ochii și îi pune pe față*.

Închinată memoriei celor dragi, părinților, și, în primul rând, mamei, cartea Vioricăi Răduță este, în concluzie, un omagiu concretizat într-un insolit monument al deznădejdiei, construit din suferință și din dorința de neuitare, în care concentrarea expresiei este o dovadă a înțelegerii forței destinului, a resemnării în fața acestuia, fără lamentouri inutile.

**Închinată
memoriei
celor dragi,
părinților, și,
în primul
rând, mamei,
cartea Vioricăi
Răduță este,
în concluzie,
un omagiu
concretizat
într-un insolit
monument al
deznădejdiei,
construit din
suferință și
din dorința de
neuitare, în
care
concentrarea
expresiei este
o dovadă a
înțelegerii
forței
destinului, a
resemnării în
fața acestuia,
fără
lamentouri
inutile.**

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „RADU ROSETTI” ORGANIZEAZĂ Concursul național de proză scurtă „RADU ROSETTI”

ediția a XIX-a 2017

■ Concursul este organizat pe trei grupe de vârstă:

10-15 ani, 16-20 de ani, 21-35 de ani.

■ Condiții de participare:

* 1 sau 2 lucrări care să nu depășească 10 p. A4 (text dactilografiat / tehnoredactat) și care să nu fi fost premiate la alte ediții ale concursului nostru;

* Textul va fi tehnoredactat în programul Microsoft Word și salvat în format *.doc* (nu *.docx*), cu font *Times New Roman*, mărime 12, spațiere la 1 rând, cu diacritice, cu respectarea ortografiei, marginile paginii setate la 2 cm, aliniere *justify*.

■ Modalitatea de trimitere sau depunere a lucrărilor:

* Lucrările tipărite se vor trimite într-un plic format A4, care va conține:

* lucrarea, la începutul căreia NU se

menționează numele autorului, ci doar *titlul, categoria de vârstă și un motto*;

* un plic mic, închis, pe care se va specifica *mottoul lucrării* alături de *categoria de vârstă* și care va conține datele de identificare și contact ale autorului: *numele și prenumele, data nașterii, adresa completă, numărul de telefon, ocupația și adresa de email*.

* În paralel, va fi expediată lucrarea în format electronic, având specificate *același motto și categoria de vârstă*, pe adresa: *bibli_on@yahoo.com* ca atașament tehnoredactat. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proză Radu Rosetti”. Organizatorii garantează anonimatul expeditorului.

■ Participă tineri care nu au debutat editorial în proză și nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor.

■ Lucrările (schițe și povestiri) vor fi expediate pe adresa:

Biblioteca Municipală „Radu Rosetti”

Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poștal 601077

Onești, Jud. Bacău

■ Data limită de primire a lucrărilor: 24 septembrie 2017.

■ Premiile vor avea loc în data de 28 septembrie 2017. Pentru laureații concursului cu domiciliul în alte localități, premiile vor fi expediate prin poștă.

■ Relații la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAȚII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs.

Lucrările scrise de mână, precum și cele care nu respectă prezentul regulament nu vor fi luate în considerare.

LAURA COSTINA TUDOROIU

ÎN CĂUTAREA OBÂRȘILOR

Forând straturile adânci ale existenței, autoarea reînvie un spațiu și un timp al miturilor primare, un spațiu liric, poetic, într-un discurs simplu și transparent, cu enunțuri construite pe tiparele unei fine sintaxe afective.

cronici

Nicidecum o monografie sătească gândită în formele ei exhaustive, în ciuda demersului de reconstituire în integralitate a unei lumi aparținând localității Negreni, de pe valea Crișului Repede, cartea poetei Minerva Chira (*Dimineață cu soare apune*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016) are toate atributele unei povești duioase și de-a dreptul fermecătoare despre un spațiu redimensionat după un tipar fabulos. În fiecare pagină reverberează patima gliei strămoșești, a tainelor locurilor natale, existența ritualizată reînviind în notele unui echilibru contemplativ, aproape liturgic. Sensibilitate tipică pentru un spirit romantic, Minerva Chira se îndreaptă spre această lume dintr-o mare disponibilitate afectivă recuperatorie. Ceea ce impresionează aici cu deosebire este forța plastică. Autoarea convertește realul în fumigații halucinatorii, având darul de a transpune cititorul într-o altă lume, cu adevărat legendară. De la început, spațiului de baștină îi sunt atribuite însușiri miraculoase, aspectele evocate având ceva din măreția și misterele Olimpului de pe țărmurile Eladei: „*Casa era pe o colină mângâiată de cer în Negreni-Precup, de unde auzeai vuietul înălțimilor ce imitau dantelăria valurilor, dar și tânguirea celui lovit de soartă. Avea două încăperi de lemne și un pridvor. În copilărie, mergea după lemne iarna cu sania în mână. Parcă o văd cum înainta prin zăpadă, aripă arzând umilită de vânt.*” Menținându-și vie pasiunea față de izvoarele vechimii noastre, Minerva Chira reconstruiește o mitologie paralelă, reușind ca din fiecare pagină să reverbereze patima gliei strămoșești: „*Peste Negreni-Susani, unde este vatra tatei, trece norul cu urmele ei. Promisiune de aripă. Locuire în temple încurcate de zei. Mamă, spune-i ghiocelului să nu mai țipe când mă zărește. În loc de cuvinte - lumânări și târziu. Pădurea aruncă peste mine monezi ca și cum aș fi sicriu.*” Aflată în căutarea unor ruralități sau rădăcini ancestrale, Minerva Chira recrează propria sa realitate etnografică, zămisind o autentică biografie lirică. Ancorată în tiparele unui etnos arhaic și al unei spiritualități folclorice, autoarea dezvoltă în acest volum coordonata mitică a ruralului, plasând în centrul lumii recreate imaginea părinților, chipul mamei și al tatălui, păstrători ai tuturor rânduielilor din vechime. Minerva Chira vibrează aici în raport cu spectacolul existenței, imprimând acestor pagini un echilibru și o anumită seducție și autenticitate. Imaginea mamei străjuind lumea, care „*povestea atât de frumos despre îngeri, încât simțeam freamătul ce înalță la cer*”, ne apare „*de o puritate și gingășie că ar fi fost în stare să salveze fulgii căzuți pe gunoaie.*” Sensibilă la tot ce ține de lumea satului Negreni, propune o mitologie proprie, paralelă, un periplu inițiat pe urmele moșilor și strămoșilor, o scrutare nesățioasă spre trecut, cu amintirea atâtor zile fericite, evenimente petrecute în casa părintească. Impresionează, în aceste context, sinceritatea și firescul prin care autoarea se supune unui proces de explorare a eului său, în cele mai ascunse coltoane ale demersului de conexiune cu toate evenimentele care îi recompun cele mai vii trasee ale vieții, din anii fragezi ai copilăriei până în clipele în care, cutremurată de durere, a trebuit să-și petreacă părinții pe drumul de fără întoarcere. („*Lângă mormintele lor - țurture arzând. Înălțam brațele și mă umpleam de scânteile cerului*”)

Reconstituirea este discretă, într-un stil de o naturalețe cuceritoare, fără prețiozități științifice de savant, evocările fiind străbătute de un lirism al unor experiențe relativ mai noi sau cu mult mai îndepărtate în timp și de presimțiri înfiorate de gândul că mama sa „*se îndrepta conștient spre întunericul neîmblânzit.*” O profundă și sinceră simțire de extracție țărănească îi ordonează viziunea, sub crusta fiecărui eveniment descris, oricât de comun în aparență, lăsând să se infiltreze o

realitate magică. Atentă la toate detaliile fiecărui moment al vieții oamenilor după cerințele fiecărui anotimp („*În ierni cu sânge de apă rănită se îmbulzeau pe streășină zăpezi înfrânte. Știam că atunci tata mă duce afară să stau pe lemn să nu se miște pe capră când tăia cu fierăstrăul ascuțit lângă focul care scotea limbi de șarpe. Gândul colora orizontul. Peste ani, îi ajutam, dar îmi reproșa că trag prea apăsător. Uneltiri din Triunghiul Bermudei erau încercările de-a scoate fierăstrăul din adâncimea cumpenită de mine. Cum vibra lama eliberată din strânsoare viscolind măduva luminii!*”), tandră și sentimentală, duioasă și melancolică, fără efuziuni încărcate de patetism, Minerva Chira își trădează vocația de explorator al unor stări și zone existențiale. Spectacolul cotidian este privit și înțeles dinăuntru, transcendera faptelor de-a dreptul fabuloase, de un sens superior, creează sentimentul neantului unei existențe însuflețite de oameni, deprinși în a descifra toate tainele naturii și atât de apropiați de micul lor paradis, încât „*au ales grădina ca loc de venicie,*” „*să rămână în pământul nostru, pe colina unde soarele e măcinat în izvoare, unde îngerul șterge norul de praft peste cuci lichificați, unde florile poartă vâl de fluturi, unde greierii pot talmăci dacă pe spadă e sânge sau rază, unde mărturisirile stejarilor fulgeră ceața, unde zori se revarsă ca și cum mama mi-ar spăla fața.*”

Fiică a acestor locuri, Minerva Chira are marele avantaj al cunoașterii zonei. Stăpânită de o ardere confesivă, autoarea coboară spre lumea începuturilor, la obârșii („*Am îmbătrânit în copilărie...*”), conturând prin tablouri și tipare succesive un univers mitologic autohton. Fiecare pagină este încărcată de exemplificări pline de tălc, venite parcă din afund de istorie, conținând ghicitori ai satului, credințe despre vraci și tămăduitori ai invocații, despre strigoi, superstiții străvechi („*Nu arunca părul în foc sau la gunoi, nu-și tăia unghiile și nu-și spăla capul în zi de sărbătoare și nu arunca afară apa din lighean în seri de marți, vineri, sâmbătă; când auzea cucul prima oară se bucura, mulțumind lui Dumnezeu că a juns încă o primăvar...*”), ceremonialuri („*De Crăciun și Paști împodobeau lampa agățată de cârligul fixat în tavan. Tăia fășii de hârtie creponată de culori diferite având lățimea a două degete...*”), eresuri și datini („*La Rusalii, mama pune crengi de tei în holde, în grădini, la case și grajd, la poartă, după icoane, iar pe jos presăra fire de iarbă verde și frunze de tei. Le stropea și cu apă sfințită din cantă dusă la biserică, arunca și-n fântână ca la Bobotează, stropea semănăturile și legumele rugându-se să fie ocrotite de vremuri grele. După ploaie tata smulgea din lanul verde scarii, neghina, pământul să rămână grâu curat*”). Interesată de recuperarea acestor tradiții, Minerva Chira se arată sensibilă la incantațiile descântecului, prin toate diversele sale forme de magie sau vrăjitorie contra bolilor și pentru frumusețe, descântece de dragoste sau împotriva unor boli la animale, descântece de rău, de întinerire și de deochi („*Doamne, Mării, Maică Sfântă, eu mă rog Ție, Tu-mi ajută mie pe gândul ce gândesc pe numele cui numesc: X. S-a dus X de la casa lui, de la masa lui până la miez de cale. Când o fost la miez de cale s-o întâlnit cu nouă picioare. De l-o deocheat bărbat, pici-i cap. De l-o deocheat femeie, pici-i țâțele. Și nu rămâie dureri pe el nici cât un bob de mac, în șapte crepat. Să rămâie curat, ca argintul strecurat, ca maica Sfântă ce l-o dat.*”) sau de „*Spăriet*”: „*Doamne, Mării, Maică Sfântă, eu mă rog Ție, tu ajută-mi mie, pe gândul ce gândesc, pe numele cui numesc - X. S-a dus X de la casa ei, de la masa ei până la miez de cale. Când o fost la miez de cale s-o întâlnit cu 9 spărieți, 8 sărieți, 7 spărieți, 6 spărieți, 5 spărieți, 4 spărieți, 3 spărieți, 2 spărieți, cu spărietul cel*

mare. Ția zăcea: cu mătura mătura-l-om, / în Marea Roșie arunca-l-om. / Acolo să se modolească, acolo să se potolească, / cum să topește spuma pă vale, / roua de soare, / scuipatul sub picioare, / Să rămâie curat / ca argintul strecurat, / ca Maica Sfântă ce l-o dat.” Alteori, Minerva Chira descrie portul bărbătesc și femeiesc, elementele de stil și arhitectură, cu detalii ale caselor construite din piatră sau din bârne de stejar. Pretutindeni, cotidianul și elementul mitologic coexistă. Considerațiile privind mediul geografic, semnificația fabulosului târg de la Negreni (Fechetău), meșteșugurile și îndeletnicirile, cultura spiritulă a comunității, tradițiile și obiceiurile de toate felurile (coacerea pâinii, secerișul și treieratul, claca, măsuriișul sau sâmbra oilor), muncile tradiționale, aratul, semănatul, culegerea roadelor, îngrijirea pământului, a livezilor și a animalelor conțin elemente în măsură să ofere credibilitate și argumente cuceritoare în favoarea păstrării echilibrului și caracteristicilor localității Negreni. La fel de bogate în sugestii sunt considerațiile privind mediul geografic, imaginea locuințelor, ocupațiile, medicina populară, cultura spirituală a comunității, cu o bogată activitate folclorică, tradițiile și obiceiurile de nuntă și de înmormântare, cultivarea, prelucratul cânepii și a inului, culesul, melișatul și torsul, dimpreună cu țesutul la război a cergilor și al celorlate obiecte de largă trebuință (covoare, cergi, păretare, ștergare), veritabile creații de artă populară, coacerea pâinii, a prescurii pentru prinos (parstas) și a cozonacilor

Sub asaltul revelațiilor, paginile volumului *Dimineață cu soare apune* +se îmbogățesc, de asemenea, cu descrierile ceremonialurilor de la nunți („*Admiram coronițele miresei, cele două panglici albe presărate până la poala rochiei de mătase albă*”) sau înmormântări: „*Pe lângă casa noastră treceau și cu morții spre cimitirul situat tot în mijlocul atului, pe platoul cu biserică, în preajma ei. Morții în deal, viii în vale. În dreptul casei mele, fiind o trecere peste calea ferată copiii primeau peste sicriu bănuți și colăcei din desăgii trecuți pe deasupra mortului înainte de a-și ieși din curte, când se arunca și grăul din borcanul de pe sicriu peste cei prezenți.*” Act de confesiune sau de comunicare cu întregul univers, orice frântură de amintire pare să fie parte a unei existențe ancestrale. Poem solemn, scrutare nesățioasă spre trecut, volumul *Dimineață cu soare apune* ni se înfățișează ca o biografie fascinantă a unei colectivități dezvoltate pe o matrice rurală, cu rituri bătrâne. O undă folclorică învăluie acest tărâm spiritual cald, odihnitor. Identificându-se cu universul recreat într-o bucurie comunitară, multe dintre evocările de față vin în atingere cu primitivismul. Fondul de întâmplări fixează nucleele mitice ale realului și se armonizează cu planul de referință original, primordial.

Sensibilitate tipică pentru un spirit romantic, stăpânită de o ardere confesivă, Minerva Chira se îndreaptă spre această lume dintr-o mare disponibilitate afectivă recuperatorie. Ceea ce impresionează este forța plastică. O undă folclorică învăluie acest tărâm primordial, autoarea convertește realul în fumigații halucinatorii, având darul de a transpune cititorul într-o altă lume, cu adevărat legendară. Prin toate acestea, cartea poetei Minerva Chira reușește să se înfățișeze cititorului ca o poveste a timpurilor fabuloase ale copilăriei, farmecul acestor evocări venind dinspre substanța lor poetică. Forând straturile adânci ale existenței, autoarea reînvie un spațiu și un timp al miturilor primare, un spațiu liric, poetic, într-un discurs simplu și transparent, cu enunțuri construite pe tiparele unei fine sintaxe afective. Învăluită într-o candoare infantilă, cu descrieri mustind de situații simbolice, Minerva Chira dovedește robustețe și profunzime țărănească, autohtonism.

Echivalențe**Dan Laurențiu**

(n. 10 august 1937 - m. 21 dec. 1998)

Fericirea castă

Ce fericire să-l
descoperi pe Dumnezeu
în pântecul unei femei
acolo unde se naște copilul

acolo unde arta absolută
nu mai are nici un sens
acolo unde toți poeții
ne naștem

și toti oamenii trebuie să murim
dar ce fericire
să-l găsești pe Dumnezeu
în pântecul unei femei

Chaste Joy

by DAN LAURENȚIU
Translated by PROCOPIE CLONȚEA

What a joy it is
for one to find God
in a woman's womb
there, where a baby is given birth to

there, where absolute art
has no more sense
there, where we, all the poets,
are given birth to

and we, all of the people, must die
but what a joy it is
for one to find God
in a woman's womb

**Jazzul
și „regina” lui**

Jazzul e ca viața: oferă din plin aventura imprevizibilului. Naște acte artistice irepetabile chiar sub ochii ascultătorului. Dintr-un amestec de inspirație și transpirație, în care găsești armonie și melodie, dar punctul de atracție este improvizația. „Regina” genului, indiscutabil. Fără de care, acesta n-ar străluci nestemat. Fiece instrument putând deveni, prin ea, important și revelatoriu pentru personalitatea creativă – unică – a mânătorului său. Percuționistii, de pildă, ies astfel din anonimatul trupei, prin solouri improvizate pe loc. Ce demonstrează că nu sunt simpli ritmicieni, ci părtași de nădejde ingenioși la făurirea produsului muzical colectiv.

Jazzul, „o poveste cu negri” (cum scrie într-un titlu de carte), este expresia sonoră a libertății inventate de oameni în lanțuri. Dar și o contribuție certă la cultura universală, prin inventivitate și valoare artistică. Opunându-se clar kitschului înconjurător tot mai agresiv. Nu trebuie decât să intri-n lumea lui minunată și vastă, alături de inițiați. Vei descoperi de îndată că depășești rapid stadiul celui care ascultă numai ce „gădilă plăcut urechile”. De-aceia, nici că se poate altă încheiere a acestor rânduri de suflet decât vorba nemuritorului Gershwin: viața e în mare ca o muzică de jazz, cel mai bine iese când improvizezi. Are perfectă dreptate. Căci și mie, ca baterist cu state vechi în materie, mi-e dragă mult și nu-mi lipsește improvizația în concert. Dându-mi noi și noi satisfacții interpretative. Da, ea este și rămâne, de-a pururi, aleasă regină a genului, neîndoielnic...

CORNELIU STROE

Confuzia de principii

Revăd capodopera lui Wajda din 1958 – *Cenușă și diamant* – după romanul lui Jerzy Andrzejewski. Joacă în film Zbigniew Cybulski, Ewa Krzyzewska etc. Un film anticomunist, cu premii la Veneția și nu numai, cu o Polonie scindată, cu confuzia de principii. Istoria ca un tăvălug. Capitulara Germaniei, dar și sosirea sovieticilor. Nu e timp de dezmeticire. Maciek (Cybulski) face parte din Rezistența poloneză și primește ordin să-l omoare pe

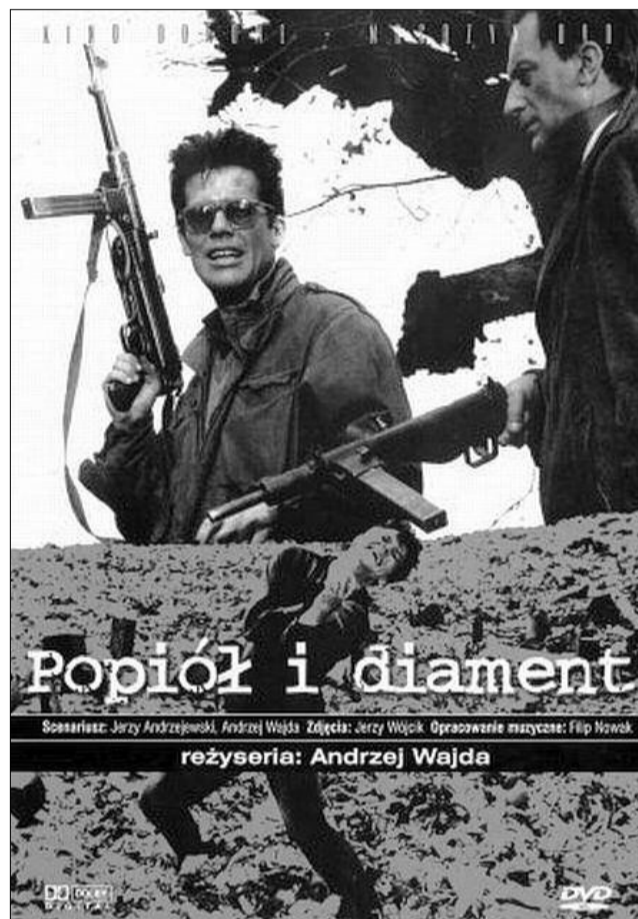
dorește o viață normală, care ezită acum în a ucide.

Wajda ordonează faptele, se ocupă de fiecare personaj, orchestrează suspansul, face credibile simbolurile (cearceafurile albe, calul alb, Hristos căzut). Iată puterea talentului, deoarece filmul a sporit considerabil faima scriitorului Andrzejewski. Există scene antologice, care dăinuie și fascinează : scena paharelor aprinse pentru prietenii morți, calul în ploaie, moartea în gunoaie, cu o alergare bezmetică, ca un dans thanatic, toaleta ca personaj al subsolurilor subversive...

Jos e balul și toaleta, perechile drogate, stropirea cu șampanie, iar sus e Maciek în dubiul suprem, după care îl ucide pe strada nocturnă pe Szczuka, primindu-i cadavrul în brațe, în timp ce izbucnesc focurile de artificii. Istoria e dezlănțuită, oamenii sunt beți, dansează în ceața indecisă a zorilor (altă metaforă), cu o inconștiență demnă de compătimire, ca marionete ale vremurilor de răscruce.

Actorul Cybulski (1927-1967) a devenit un mit. Era un nonconformist, comparat cu James Dean. Ca și el, a murit de tânăr. În 8 ianuarie 1967 se întorcea de la filmări. A sărit în tren din mers, a alunecat, a murit (în Wrocław). În același tren călătorea prietena sa Marlene Dietrich. Pe Aleea Starurilor din Lodz are o stea personală. Mult timp oamenii cumpărau ochelari de soare de tipul celor purtați de actor în filmul *Cenușă și diamant*...

ALEXANDRU JURCAN

leaderul comunist Szczuka. Între timp se va îndrăgosti de Krystina, fata de la bar. O noapte cât o viață, cu balul grobian, cu conștiința frământată a lui Maciek, care își

Muzica zilelor noastre**Enescu. Omagiu
cuvénit**

Era-ntr-o vineri, zi de vară, când pruncu' Gheorghe, alintat Jurjac, păși-n viața pământeană. La Liveni-Vârnăv, în nordu' nostru moldav. Ca fală s-aducă imens nu doar părinților săi Maria, Costache, ci neamului tot românesc. Țării și lumii întregi. Prin notele așternute cu har pe portative intrate-n tezauru' spiritual mondial...

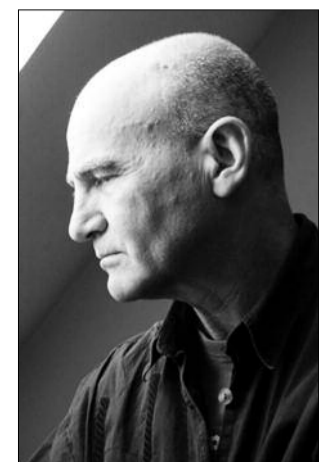
Enescu, el fiind acela, ajuns-a faimos și nemuritor chiar dacă la Ceruri s-a dus de șase decenii. Lăsând în urma-i semn vrednic și peren că n-a trăit printre oameni degeaba. Ci a slujit muzica demn, devotat, minunat. Făcând din ea balsam pentru suflet. Înmiresmat, pur, nesecat. Cuvine-se deci a aminti de îndat' că-n Gustar se mplinesc un veac și ceva de la nașterea sa, în anu' de grație 1881. Îl cinstim meritat că ni-i falnic unicat. La București și Sinaia, concurs, festival, anual, în ăst nobil scop. Cu nelipsiți soliști, dirijori, renumiți și orchestre faine, d-ăle mari și tari. Și-l cinstim cotidian ascultând neapărat cânturile-i nestemat...

**Elvis
Aaron Presley**

Nu mai e printre noi de ani buni. Da' ne-soțește mereu cu-a' sale refrene romantice mult. Și filmele pline de cânt, veselie, culoare. S-a spus că-i regele rock & roll-ului năbădăios, dansant și melodios. Da-n muzica lui s-aud și gospel, și country, și rumba, și blues. Ferice-mpletite și fructuos. Sub semnu' ritmului viu și provocator. Parcă văd cum dansam altădat' neostoit la ceaiurile adolescenței. Fetele zburdând acu' grațioase, atrăgătoare, acu' lăsându-se tandru și cald în brațele noastre nerăbdătoare. Îmi amintesc și de cozile lungi de la cinema. Când frig suportam să luăm un bilet la zvăpăiatele filme în care juca și cânta ca un idol. Sunetu' chitării electrice defel nelipsindu-i, curat și pregnant. În armonie deplină cu vocea baritonală și senzuală. În melodii necomplicate, plăcute, aerisit orchestrate. Ce se ascultă cu nesaț neștirbit, permanent. Proaspete, vibrante și de neuitat...

Așa că azi, la patru decenii de la deces, îi arătăm aceeași prețuire intensă. Cu nostalgie și mulțumire pentru ce ne-a lăsat moștenire nepieritoare. Vom fi împreună pe veci, sub jurământ meritat și nesilit asumat...

ADRIAN SIMEANU

**Jos e balul și
toaleta,
perechile
drogate,
stropirea cu
șampanie, iar
sus e Maciek
în dubiul
suprem, după
care îl ucide
pe strada
nocturnă pe
Szczuka,
primindu-i
cadavrul în
brațe, în timp
ce izbucnesc
focurile de
artificii.
Istoria e
dezlănțuită,
oamenii sunt
beți, dansează
în ceața
indecisă a
zorilor (altă
metaforă), cu
o inconștiență
demnă de
compătimire,
ca marionete
ale vremurilor
de răscruce.**

Mariana Șenilă-Vasiliu

Jurnal de călătorie

O săptămână la Râmeți

Există în gena umană ceva perpetuat din vremuri anistorice, instinctul migrației. De cum dau întâile raze de soare primăvăratice într-o stare de neliniște și agitație care ne cheamă din ce în ce mai des să ne părăsim cotloanele în care stăm închiși tot anul. Iar când vine vara, asemeni antilopelor gnu din Serengeti, toți orașenii o iau din loc care încotro, n-are importanță unde, doar să plece. Personal, nu fac excepție de la această regulă nescrisă, atavică și puternică a migrației, ba aș zice că în mine sălășluiește un adevărat dromoman. Singura întrebare: încotro?

Adus de romani din Orient la începuturile creștinismului, cultul zeului Mithras se suprapunea adesea peste imaginea lui Iisus Hristos.

Mircea Eliade zicea că românii au două locuri predilecte de vacanță, la Paris ori la țară. Cum anul trecut mi-am rupt pingelele colindând orașul de pe Sena și muzeele sale, pe principiul alternanței, am hotărât anul acesta să plec undeva la țară. Unde? O promisiune cum că aș putea sta câteva zile la Râmeți mi-a stârnit interesul, mai cu seamă că zona îmi era complet necunoscută. Deci, hai la Râmeți. În ultima zi din iulie, mi-am azvârlit în traistă cele câteva lucruri trebuincioase și, la drum! Nu singură, ci însoțită de o prietenă căreia îi făgăduisem încă din toamna trecută că o iau cu mine în Apuseni. Mă chemau într-acolo rădăcinile și nostalgia pentru o copilărie pierdută, dorul de mamă pe care o văd din ce în ce mai rar, și charisma locului. Dislocată brutal din nișa mea biologică, la vârsta de doar 13 ani, oriunde aș trăi și oriunde m-aș afla, pentru mine Apusenii au rămas *acasă*. Sentimentul de apartenență la acel loc e atât de puternic, încât nicio logică nu-l poate înfrânge.

Prima destinație, Alba Iulia, să-mi văd fratele mai mic și sora care s-au așezat aici. Cum toți aveau multă treabă, ca să nu-i încurc am plecat să hălăduiesc prin oraș. De dimineață am fost la catedrala romano-catolică. Ne-au întâmpinat încă de la distanță un zumzăit puternic de albine și o dâră de parfum floral dulceag. Pe măsură ce ne apropiam, bâzâitul de albine devenea din ce în ce mai intens, ca și aroma florală ce venea de la niște copaci – nici azi nu știu cum se numesc – ce semănau puțin cu salcâmul. Dar salcâmi înfloresc în mai, iar acum suntem deja la începutul lui august. Ciudată logică mai are și copacul acesta care dă în floare când alții s-au trecut de mult. Cu inflorescențele lor galben-verzui ițindu-se din frunzișul de un verde întunecat, mănunchiurile par niște mici explozii de culoare.

Coroanele copacilor mari și involte alcătuiesc catedralei o împrejmuire verde și suavă în arome. În spatele ei, statuia evestră a lui Mihai Viteazu, operă a lui Oscar Han. Fără a străluci prin deosebite calități artistice, monumentul, corect altminteri, se încadrează în nesărata sculptură oficială. Alături, un basoreliev tot cu temă istorică, operă a lui Horea Flămându. De departe pare o pată neagră, de aproape e o platitudine în bronz a cărei singură calitate este metalul în care a fost turnat. Pentru păstrarea bunului renume al sculptorului, soluția ar fi retopirea lui.

Beleaua cu astfel de monumente, ca și în arhitectură, e că dănuie.

În catedrală, pustiu și răcoare. Interiorul e în restaurare, iar schelele rămase încurcă locul. În afara noastră și a *gisanților*, mai toți mutilați, țipenie de vizitator. La unii *gisanți*, în locul feței se cascadează, precum o rană, țesitura de piatră spartă în cine știe ce moment de furie iconoclastă. Marmura câtorva *gisanți* a căpătat cu timpul o tentă caldă, ceva între ambră și miere. Detaliile decorative sugerând brocaturile și broderiile, înfloriturile coroanelor și ale armurilor medievale, de o minuțiozitate și o prețiozitate inegalabilă, sunt de un rafinament excesiv, invers proporțional cu naivitatea și disproporția volumelor anatomice. Taliile de viespe ale cavalerilor în armuri accentuează aerul de naivitate. *More occidentali*, la picioarele *gisanților*, lei cu aer fioros-naiv, cu guri înspăimântătoare căscate și... bucle frizate parcă cu drotul. Una peste alta, găsec că amestecul de solemnitate cu naivitate al *gisanților* este fermecător.

Peste drum, catedrala ortodoxă. Pentru perioada când a fost ridicată (1920-1922) trebuie să fi avut un aer impunător, dar nefericirea construcției este că a fost creată doar pentru acel moment. Neîndestulătoare pentru proporțiile actuale și mai cu seamă pentru cele viitoare ale orașului, comparativ și cu dimensiunile catedralei catolice, ea pare mai degrabă modestă. Turnul înalt de la intrare dă impresia că își lungește gâtul pentru a se înălța peste cel al catedralei romano-catolice. Ceea ce-i menține celebritatea este momentul încoronării regelui Ferdinand zis Întregitorul și al reginei Maria ca suverani ai României la Alba Iulia, prin care se consfințește Marea Unire. Deoparte și de cealaltă a aleii de la intrare, straturi de flori în culorile steagului românesc: trandafiri roșii, crăițe galbene și niște mărunte și pufoase flori albastre bătând spre un violet pal. Am dat ocol lapidariumului, am intrat în catedrală – ce pare mai monumentală la interior decât la exterior –, am mai întârziat prin curte, după care ne-am preumblat și prin cetate.

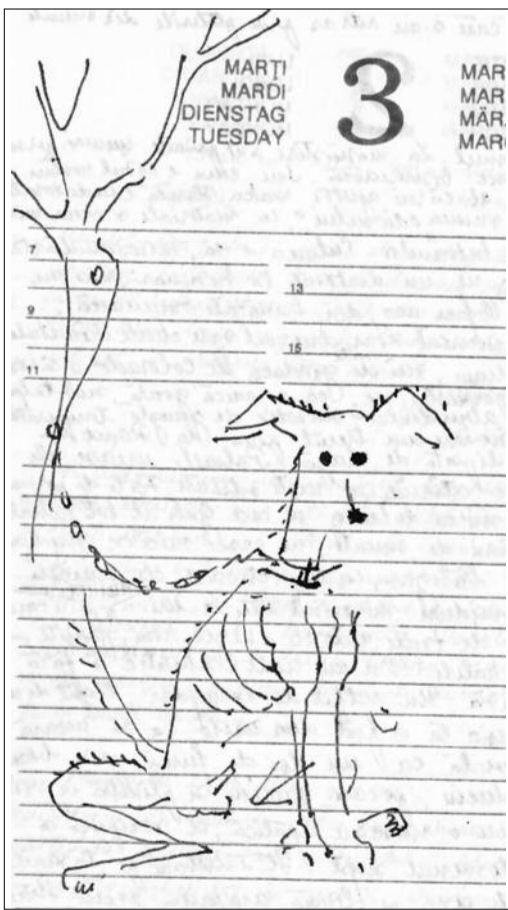
În dimineața următoare, ne-am dus să vedem muzeul de arheologie și istorie. Cel mai interesant pentru mine rămâne lapidariumul. Sfînci funerari cu fețe plate și cutia toracică exagerată lucrată în ove, o interpretare sui generis a musculaturii, par și ei a fi opera unor sculptori naivi. Artă de provincie, stângace însă expresivă. Mai multe basorelievuri îl înfățișează pe zeul Mithras, dintre care în unu este reprezentat înconjurat de un șarpe, atunci când în majoritatea acestora este surprins ucigând taurul. Ciudată această divinitate provenind din mitologia iraniană și, încă și mai stranii, asemuirile cu Iisus Hristos: sărbătoarea lui era la 25 decembrie, s-a născut într-o peșteră unde au venit păstorii din împrejurimi să i se închine și, în timpul unei mese comune, s-a înălțat la cer. Adus de romani din Orient la începuturile creștinismului, cultul zeului Mithras se suprapunea adesea peste imaginea lui Iisus Hristos. Evidența răspândirii mitului și a importanței sale în Dacia romană este tocmai multitudinea de basorelievuri descoperite cu deosebire în Transilvania. Când Marios Prasinus a executat cartonul unei tapiserii cu acest subiect, fără îndoială a tras cu ochiul la imaginile lui Mithras din basorelievurile răspândite pe întreg teritoriul fostului imperiu roman. Ba, comparându-l în soluții și

atitudine, Mithras al său pare identic cu cel din lapidariumul muzeului de la Alba. Inclusiv prin interpretarea musculaturii în ove, formulă umflată și gratuită pentru reprezentarea anatomică de care s-a folosit chiar și Michelangelo, dar mai cu cumpătare și abilitate. Brâncuși, un purist al volumelor în sculptură, catalogase sculptura acestuia drept *biftec*.

La ieșirea din răcoarea muzeului, dă peste noi năvală aerul încins încât abia de se mai poate respira. Se scutură câțiva stropi de ploaie, dar fierbinte cum e asfaltul, repede se evaporă. Facem o scurtă buclă, să vedem și palatul baroc, unde se zice că va fi găzduită viitoarea universitate, dar lucrurile sunt *statu quo* precum anul trecut. Nici urmă de șantier, doar ruinele. Pe seară am căscat gura la televizor să văd cum evoluează gimnastele noastre în Olimpiada de la Barcelona. La sol, Lavinia Miloșevici, extraordinară. Pe la patru dimineața, încă nu mă prinsese somnul.

Vasile M. care apucase să-mi promită o ședere la mănăstirea Râmeți, se ține de cuvânt, ba ne mai și transportă până la destinație. După o scurtă întrevvedere a lui Vasile cu maica stareță, suntem cazate la casa parohială. Cazarea la mănăstire este un privilegiu care nu-i e dat oricui, sunt primite doar persoanele recomandate pe linie bisericească ori de către cineva, cum e și cazul nostru, căruia maica stareță îi e îndatorată pentru ajutorarea lăcașului. Vasile M. a ajutat mănăstirea, pe vremea „odiosului”, cu materiale și chiar mână de lucru la turnarea betoanelor. Culmea e că, moroșanul ăsta frumuseț și inteligent, cu două doctorate în buzunar, nici măcar nu crede în Dumnezeu.

Am fost cazate cum nu se poate mai bine, la casa parohială, o clădire veche și modestă, separată de restul mănăstirii. Proptită în coasta povârniță a muntelui, bătrâna casă cu târnaț și geamlâc e înconjurată de covoare de mărunte flori de câmp. Chiar lângă treptele de piatră, steluțe roz de țintaură, fire vineții de șovârf, fragile tije de margarete, clopoței și câte altele. Ai zice că natura a întins pe povârniș una din acele minunate tapiserii medievale pe bună dreptate intitulate *mii de flori*. Alături e biserica veche, zisă și biserica satului. Măicuțele o deschid conștiincios, însă cât am stat n-am văzut pe nimeni intrând. Un iaz taie tăpșanul din fața casei. Apa lui a pus la treabă o piuă aflată mai jos de casa parohială. De câteva ori am văzut un băran, a cărui gospodărie e vecină cu biserica a veche, cărând cergi cu roaba la, sau de la piuă. Ce minune e invenția asta străveche prin care, fără săpun și fără detergenți, apa vâlătucită face țesăturile albe ca neaua. Și-i o liniște, de se aude foșnetul găzelor prin fânaț! Calmul sonor e rupt doar de câteva ori pe zi de trecerea la dus și întors a autobuzului de Teiuș. Nu tu telefon, nu tu cutie poștală, nu tu hărmălaie. Lume puțină, căci măicuțele nu încurajează în nici un fel turismul. Exact ce-mi doream și de ce avea nevoie sufletul meu chinuit și mintea mea obosită. Când dăm să ieșim din casă pentru o primă plimbare, pe coridor dau cu ochii de o fotografie a unui călugăr prinsă pe peretele de scândură. Figură senină, trăsături fine, pletele lungi aurii căzând pe spate îl învăluie într-o aură de sfințenie. Măinile, cu degete lungi și expresive sunt împreunate a rugă. Chipul e plăcut, fotografia izbutită, totuși scena e nițel artificială. Întrebând-o pe maica Ioanichia, în grija căreia am fost date, cine e persoana din poză, ne lămurește că ea îl înfățișează pe arhimandritul Dometie Manolache, a cărui

cruce am văzut-o în curtea bisericii, la margine de pădure, lângă un izvor de apă rece ca gheața.

În prima zi am încercat doar drumul spre Cheile Râmețului. Peisajul e de o frumusețe sălbatică. Despăcat de cataclism, muntele a fost împărțit în două de apa Geoagiului. Bolovani uriași de cremene stau, din cine știe ce vremuri, agățați într-o poziție precară părând gata să se prăbușească. Alții, rostogoliți în vale, s-au cuibărit în pământ ca într-o saltea verde și pufoasă de mușchi. Sus, deasupra creștelor albăstrii dau ocol, făcând cercuri, doi șoimi. Abia privindu-i cum se rotește pe cer ai percepția înălțimii muntelui. Un vertij invers te confiscă și-ți dă amețeală. Adâncul și înălțimea, surori, de le scrutezi intens creează aceeași senzație, că te absorb. Sau cum scria Nietzsche, de privești îndelung abisul, află că abisul îți scrutează și el sufletul. Pentru europeni abis înseamnă adâncul privit de sus în jos, însă abisul are în realitate și o dimensiune contrară, de înălțime, când este privit de jos în sus, dar pe acesta oamenii îl percep ca pe o cupolă protectoare, deși este nemărginit. Adevărata percepție spațială a abisului o au chinezii și japonezii. În picturile lor cele două abisuri – adâncul și înălțimea – exprimate prin vid, au aceeași însemnătate. Prins între ele, omul care se rățoiește din când în când la Univers, nu-i nici măcar cât un fir de praf. În ce privește pictura de peisaj europeană, când se oprește asupra subiectului abis/munți și prăpăstii, ea se mulțumește cu o redare cât mai abilă a... geologiei. Interesant de semnalat este și faptul că un astfel de „motiv” nu a atras marii pictori și în nici un caz nu pe meridionali, ci pe nordici, cu deosebire pe cei germani care află în astfel de peisaje „geologice”, fruste și dătătoare de neliniște, ecoul lor sufletesc și temperamental.

Am tatonat cu piciorul drumul spre cheile Râmețului. Căldură excesivă. Pe drum, mii de gândaci de Colorado pe care, de nevoie îi luăm în tălpile sandalelor. Carcasele lor chitinoase trosnesc sec precum cojile de nucă. Deși vegetația e abundentă și ar trebui să păstreze răcoarea, avem senzația de junglă tropicală, oleacă doar mai temperată. Și, apropo, de ce i-o mai fi zicând climei ăsteia „temperată”, când în realitatea ea se consumă în excесе: iarna, frig de-ți intră os prin os, vara, căldură de cuptor?

Trecem prin sat căscând gura la grădini. Fără excepție, toate frunzele atârnă moi, lipsite de vlagă. Cel puțin palmele uriașe ale frunzelor de dovleac înmuiate de căldură par niște umbrele stricate întoarse pe dos. Foile de porumb încins emană un miros dulceag pe care amica mea îl inhalează extaziată. Gospodării de munte, cu case mici și grajduri mari, cu curți pietroase prin care se preumblă găini de toate culorile – negre, roșii, pestrițe, porumbace – și prin care merg agale dând din târșița lor moale și grasă, măcăind ratele. Vreun câine scheletic, lipsit de vlagă și reacții, priponit în plin soare, e pus de pază. Un astfel de exemplar, legat scurt de un pom, dă impresia că a fost dus acolo să moară și nu să păzească. Coastele îi ies la iveală ca un dos de furcă prin blana rară, urâtă și lipsită de luciu, pe care sute de purici se plimbă în voie. Din când în când, cu o mișcare apatică, se scarpină și atunci i se vede abdomenul supt de foame. Îl întreb pe țaranul care moșmondește ceva pe lângă arătarea scheletică ce are câine. Se miră disprețuitor: n-are nimic, a fost legat acolo ca să păzească porumbiștea de mistreți. De teamă probabil, arătarea se pune pe un urlat isteric și își trezește stăpânul. Bag seama, câinele funcționează ca sistem de alarmă anti-mistreț. Ne pufnește râsul imaginându-ne scena, dar ne apucă și o imensă milă. La amiază îi facem anti-mistrețului porție din pâinea noastră și niscaiva resturi de salam și slănină. Le înghite nemestecate. Mai târziu,

altă porție de resturi îi umflă pânțele. Câinele a devenit brusc vioi, dă bucuros din coadă a recunoștință, iar pe seară când îl strig e numai urechi și freamăt. Arătarea nu mai trage să moară, s-a săltat pe picioare și între două scărpinături energice îmi dă dovezile dragostei lui canine. A fost mutat între timp, fără apă, lângă o claie, în plin soare. Ca să-l înrăiască. Intru în curtea omului să caut o bucată de pâine pe care i-o aruncasem câinelui, dar care își greșise ținta și către care vietatea întindea botul disperată smucindu-se în lanț. Iau vasul de apă, îl umplu și i-l pun în față. Țăranul nu zice nimic, dar se uită urât la mine. Nu mai rabd: Mai dă-i din când în când câte ceva de mâncare și apă de vrei să te păzească de mistreți. Uite, mai sus e Sfânta mănăstire la care te duci să te închini și te vede Dumnezeu. O muiere placidă, cu un șorț peste rochia ieftină încearcă moale să se apere: Păi, îi dăm de mâncare... Când o vede, anti-mistrețul cel scheletic se ascunde iute după claie. În îngrăditura vecinului, alt anti-mistreț, ceva mai lung decât potaia albă și scheletică, dar ținut și el tot la cură de slăbire. Cerșește să fie mângâiat, se gudură pe după îngrăditura de sârmă și când ajung să-l scarpin după ureche intră în extaz. De când n-o mai fi fost mângâiat... Toată pâinea nu ne-ar ajunge să hrănim anti-mistreții de pe valea Râmeților.

După amiază, se bulucesc niște nori, bat puțin din tobe și scutură un rest de ploaie, neîndestulătoare pentru grădini, îndeajuns cât să tulbure iazul din luncă. Mai pe seară, amica mea ar vrea să dea un telefon acasă – mama ei, bolnavă de inimă, a rugat-o să-i telefoneze de pretutindeni, că deh, cu căldurile astea, cine știe ce se poate întâmpla. Singurul telefon e la primăria din sat, numai că primăria e hăt în vârful muntelui, la vreo doi kilometri de urcat, și nu jos, cum ar fi logic, dar cu logica, se știe, românii au o relație inversă și cu năbădăi: ce-i oblu la alții devine la noi strâmb, iar adevărul, cu asta e belea mare, umblă mereu cu capul spart. Când îi spun măicuței Ioanichia unde vrem să ne ducem și-i cerem lămuriri, ne răspunde cu jumătate de gură: nu-i mult, dar e numai suiș. Ne voinicim zicând că nu-i cine știe ce pentru noi și pornim la drum, însă pe măsură ce urcăm începem la rândul nostru să ne îndoim. După o oră de urcat hainele sunt ude leocă de transpirație, gâfâi ca o locomotivă antedeluviană, iar de talpa pantofilor s-a prins o clisă argiloasă de o jumătate de palmă. Înserarea lungește umbrele în vale, iar noi n-am ajuns nici la jumătatea drumului. Opririle sunt din ce în ce mai dese. Ca pretext, invocăm frumusețea peisajului – cu adevărat dumnezeiesc -, dar până la urmă trebuie să ne recunoaștem învinse. Ultimul argument e privirea unei localnice, singurul om întâlnit în cale, care ne asigură că dacă mai mergem, pe la nouă jumătate, zece seara, ajungem la primărie, dar atunci nu mai e nimeni acolo. Locul e complet necunoscut, lanternă n-avem și dacă urcușul a mai fost cum a mai fost, apoi coborâșul pe clisa argiloasă promite ceva în stil patinaj pe turul pantalonilor. Ne mulțumim cu o oprire mai lungă, urându-i în gând coanei preotese sănătate multă până dăm de alt telefon, mai accesibil. În timp ce urcam pe poteca din pădure, a apărut de niciunde o arătare ciudată, nici lup, nici câine, nici vulpe. Capul mic semăna cu al vulturii, dar culoarea era alta. Corpul părea mai degrobă la unui câine ori lup, dar picioarele erau foarte înalte. Cât despre coadă, ce să zic, în dungi albe și negre, semăna cu un baston de milițian de anțărt. Nici agresiv, nici speriat, nici foarte grăbit, bizarul animal a trecut la mică distanță de noi. Fără un cuvânt, ne-am uitat una la cealaltă, în timp ce arătarea dispărea în pădure. Așa ceva nu mai văzusem niciodată. După strania combinație animală era evident că era rezultatul uneia sau mai multor împerecheri stărnite de furtuna hormonală când vietatea, indiferent

de gen, nu rezistă instinctului genezic. Prima noastră aventură montană s-a încheiat cu masa dintotdeauna a călătorului cu traista în băț: o curea de slănină, un calup de brânză recuperat dintr-o hârtie albă, zdrențuită și udă, două roșii și un ardei gras, toate ciopârțite cu un briceag mic, total nepotrivit cu îndeletnicirea respectivă. Un ceai de șovârf, aromat și gustos făcut la un ibric antic pe bază de alcool, și gata, în brațele lui Morfeu.

În a treia zi, plimbare în josul satului. Ne-am oprit pe deal, în buza unei poieni pline de flori, șovârf și țintaură chiar sub nasul meu. Când m-am întors din plimbare, maica Ioanichia m-a întrebat la ce-i bun

șovârful și de știu cumva vreun leac pentru ficat. Uite colea, i-am zis, arătându-i țintaura ce creștea chiar lângă treptele casei parohiale. Mi s-a părut ciudat că la mănăstire nu se mai cunosc ierburile de leac și rostul lor în tratarea bolilor, că asta era cândva, pe lângă celelalte preocupări, îndeletnicire monahicească. Pe la amiezi, în timp ce leneveam în iarbă, au trecut pe lângă noi, pășind apăsător și răsuflând greoi, vitele care se întorceau de la păscut. Am mai tândălit o bună bucată de vreme zăcând în iarbă fără niciun fel de gânduri, urmărind caligrafia norilor pe cer și cernând printre gene razele soarelui. Și era o liniște! Nu-mi venea nici să discut, nici să ascult, iar la întrebările amicei mele de călătorie răspundeam monosilabic. Nu-mi venea nici să mă mișc și de-aș fi stat în acel loc mai mult, probabil m-aș fi încuibat în iarbă precum pietrele prăvălite din munte. Neclintirea și tăcerea absolută sunt singurele care ne-ar putea ajuta să înțelegem sau barem să bănuim ce este veșnicia. Restul nu-i decât zbatere sterilă și vană, închidem ochii fără să fi înțeles ce este esențial.

Tot iscodind dealul din față, caut locurile prin care, aseară, am urcat spre primărie. Pe care o descopăr chiar în vârf, în dreapta grohotișurilor. Dau de ea urmărind stâlpii de telegraf și cablurile dintre ei. Cărui nerod i-a dat prin minte („minte multă, da nu-i tăată bună”, cum zice ardeleanul) să așeze primăria în acel loc aiurea și illogic: satul în vale, primăria, la dracu-n praznic, în vârful inaccesibilului deal. Dar ce să-i faci? Că așa-i românul, inventează de milenii tot ce-i pe dos decât în lumea largă.

(va urma)

Adâncul și înălțimea, surori, de le scrutezi intens creează aceeași senzație, că te absorb. Sau cum scria Nietzsche, de privești îndelung abisul, află că abisul îți scrutează și el sufletul.

hoinar

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” și redacția revistei-document Restituiri Pitești a organizat simpozionul cu tema „Războiul invizibil din Ucraina”. Manifestarea, care s-a înscris în seria dezbaterilor publice lunare, sub genericul „Lumea Azi” a fost susținută de istoricul Marin Toma, secretar de redacție al revistei-document Restituiri Pitești. „Vorbim despre război invizibil, nu pentru că se desfășoară cu tehnici militare ascunse, dar se poartă doar acolo și noi preferăm să-l ignorăm. În ultimele două decenii și jumătate, la fel ca și alte state foste membre ale URSS, și Ucraina a trebuit să-și dea seama în care direcție trebuie să se îndrepte - Rusia sau Uniunea Europeană. Așa s-a creat o zonă de conflict, unde populația încearcă să supraviețuiască așa cum poate”, a spus Marin Toma.

circulație internațională. Întâlnirea de la Centrul Cultural Pitești a cuprins o lectură publică din poemele lui Tarek Eltayeb, susținută de autor, poeta Denisa Popescu, publicistul cultural Cristian Sabău și soția lui Tarek Eltayeb, austriaca Ursula.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova o nouă ediție a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Manifestarea, coordonată de profesoara, scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu a cuprins lansarea Buletinului Simpozionului „Mircea Eliade și Mitul Eternei Reîntoarceri”. Avându-l invitat pe poetul Constantin Teodor Craifaleanu, Mona Vâlceanu a evocat personalitatea lui Mircea Eliade, dar și a celor care au scris despre opera marelui om de cultură.

■ Centrul Cultural Pitești și Biserica Domnească „Sfântul Gheorghe” au organizat simpozionul cu tema „Damian Stănoiu, un mare umorist argeșean”. Manifestarea s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub

decanul Facultății de Finanțe-Contabilitate din cadrul Universității Constantin Brâncoveanu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Piața Primăriei Municipiului Pitești, spectacolul literar-muzical-artistic, sub genericul „Vara din suflet”, sub îndrumarea artistului Robert Chelmuș. Evenimentul a cuprins recitaluri de poezie, muzică populară și ușoară, fabule și scenete, susținute cu talent de copiii și tinerii care urmează cursul de actorie din cadrul Centrului Cultural Pitești, și care formează Trupa de teatru „Robertto”.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români Filiala Argeș au organizat ediția din luna august a Cenaclului „Armonii Carpatine”, sub conducerea redactorului-șef al Revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu. Evenimentul a cuprins o lectură publică, susținută de membri și simpatizanți ai ligii. Elevele Mădălina Cârstea, Natașa Cârstea și Ioana Smărăndescu de la Palatul Copiilor din Pitești, coordonate de profesoara Simona Marineață au citit basme, poetul Nicolae Braniște și-a prezentat noile poeme, iar studenții la Litere - Denisa Coroja, Marina Pantazi și Marius Ionescu au încântat auditoriul cu recentele lor creații. Medicul - poet Constantin Teodor Craifaleanu a citit noi poeme măiestrite, scriitorul George Ene și-a expus noile lucrări, poeta Denisa Popescu i-a fermecat pe cei prezenți cu versurile sale, iar publicistul Gheorghe Mohor a prezentat un articol despre opera literară a unui „scriitor uitat de lume”, Artur Enășescu. Președintele Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeș, medicul-poet Adrian Mitroi a încheiat manifestarea cu un recital de poezie în nota-i specifică.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Piața Primăriei Municipiului Pitești, spectacolul sub genericul „Vibrații de August”. Manifestarea a fost susținută de copiii care urmează cursul de balet și gimnastică ritmică, în cadrul Centrului Cultural Pitești, sub îndrumarea profesoarei Nicoleta Andrei. Publicul format din părinți, bunici și alți iubitori de frumos s-a delectat preț de mai bine de un ceas, cu o superbă demonstrație artistică, pe ritmuri clasice, latino și africane, oferită cu dăruire de talentatele cursante.

CARMEN ELENA SALUB

„Din lirica lumii”

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, recitalul de poezie, sub genericul „Din lirica lumii”, avându-l invitat pe poetul egiptean de origine sudaneză, Tarek Eltayeb. Stabil în Austria, distinsul om de cultură predă limba arabă la Universitatea din Viena și științe economice la Universitatea din Graz. Pasiunea pentru poezie s-a materializat în numeroase poeme publicate în reviste de

genericul „Biografii de excepție cu Octavian Dărmănescu”. Inițiatorul și coordonatorul acțiunii, muzeograful Octavian Dărmănescu le-a vorbit celor prezenți despre creația literară a lui Damian Stănoiu, din care a citit și o serie de fragmente ilustrative. „A simțit foarte dur greul vieții, dar reprezintă un caz de asumare a destinului, care dintr-un copil plecat în lume, ajunge unul dintre marii scriitori interbelici ai literaturii române. Făcând o psihanaliză pe text, vedem că Damian Stănoiu și-a depășit condiția și a dat literaturii române opere valabile”, a subliniat Octavian Dărmănescu.

Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu”

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Solidaritatea Umană Nova au organizat simpozionul cu tema „Migrația și legislația în domeniu”, avându-i invitați pe conf. dr. Nicolae Grădinaru de la Universitatea Constantin Brâncoveanu și pe Ion Oprea, comisar șef al Inspectoratului General pentru Imigrări. Evenimentul, desfășurat în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Argeș, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Argeș, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Argeș, Universitatea Pitești, Serviciul Imigrări Argeș a fost susținut de președintele fondator ASUN, col.(r) Nicolae Jianu și de Cristina Gănescu,

„Migrația și legislația în domeniu”

specialitate din Europa Occidentală, dar și în cărți de versuri, în mai multe limbi de

